

Psikiyatride Tanıya Yardımcı Bir Araç: Sezgi

Osman Özdemir¹

¹Psikiyatrist, İpekyolu Devlet Hastanesi,
Psikiyatri Anabilim Dalı, Van - Türkiye

Yazışma adresi / Address reprint requests to: Psikiyatrist Osman Özdemir, İpekyolu Devlet Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, 65200, Van - Türkiye

Telefon / Phone: +90-432-215-9397

Faks / Fax: +90-432-217-6370

Elektronik posta adresi / E-mail address: drosmazoedemir@yahoo.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 16 Ağustos 2012 / August 16, 2012

Kabul tarihi / Date of acceptance: 08 Eylül 2012 / September 08, 2012

Sayın Yayın Yönetmeni,

Diğer birçok tıp dalında tanıya yardımcı olarak kullanılan biyokimyasal, radyolojik ya da elektrofizyolojik incelemeler henüz psikiyatrik tanı ve sınıflandırma sistemlerine dâhil edilemediği için, psikiyatride klinik belirtilere dayalı tanımlayıcı (descriptive) ölçütlere göre tanı konmaktadır. Bu yüzden, bazı hastalıkların tanınması geçireliliği düşüktür. Ayrıca, karmaşık ve uzun olduğu için, DSM tanınması sınıflamasının ülkemizde poliklinik koşullarında kullanılması mümkün değildir. Bu durumda klinisyen tanıyı, başta gözlem olmak üzere, biraz aklında kalan tanı kriterleri, biraz klinik deneyim, biraz da sezgi yardımıyla belirlemek durumunda kalmaktadır (1).

Sezgi kelimesi anlamak, hissetmek, gözlemlemek, dikkatlice bakmak, dolaysız kavramak, bir anda yakalamak, sezip keşfetmek gibi anlamlara gelmektedir (2). Gerçeğin, deneye veya akla vurmadan doğrudan doğruya kavranması, her hangi bir kaynağın yardımı olmaksızın olayları önceden hissedebilme, açık bir kanıt olmadan olmuş ya da olacak bir şeyi kestirme yeteneği olarak da ifade edilmektedir (3,4). Bir başka açıdan sezgi, dolaylı kanıt ve bilgilere dayanarak gerçeği kavrayabilme becerisidir. Literatürde farklı tanımları yapılsa da, bizim için sezgi, bilinmeyen bir şey hakkında rastgele bütünü bir bakışta anlamının subjektif yolu değil; ölçülmüş ve gözlemlenmiş veriler ışığında yola çıkarak, adım adım parçalardan bütüne giden süreçte ortaya çıkan olasılıklar arasında nispeten objektif bir sonuca varmaktır (5).

Epistemiyoloji (bilgi felsefesi) bilgiyi genel olarak ele alan, bilginin temel özellikleri, kaynağı ve doğruluğu ile ilgilenen felsefenin temel alanlarından biridir. Epistemiyolojide, özellikle bilginin kaynağını açıklayan konularda, birçok filozofun sezgiye önemli ölçüde yer verdiği görülmektedir. Her biri farklı biçimde sezgiyi kendi düşünce yapısının temeli saymıştır. Bazı filozoflar sezgiyi akıl yürütmenin temelinde, bazıları algının temelinde, bir üçüncü grup da metafizik alanın temelinde görmüşlerdir. Modern felsefenin kurucusu olarak kabul edilen Fransız filozof René Descartes (1591-1650) sezginin, bir anda doğan ve ilk hakikate ulaştıran bir zihin aracı, kesin ve apaçık bilgileri edinme yolu, bir akıl fonksiyonu olduğunu belirtmiştir. O, sezgiyi, zihnin dağınıklığından kurtulup tümüyle bir noktaya yönelmesi diye anlar. Descartes'in anlayışına göre sezginin elde edilmesi için yalnızca aklın ışığı yeterlidir ve bütün bilgilerimizde sezgi unsuru vardır. Eleştirel felsefenin kurucusu olarak kabul edilen ve bilginin hem akılla hem de deneyimle elde edilebileceğini savunan Alman filozofu Immanuel Kant (1724-1804) bilgi felsefesinde sezgiye önemli bir yer vermiştir. Ona göre tüm bilgiler deneyimle başlar, duyulara ait olan sezgiler bilginin malzemesini sağlar, akıl ise bu verileri kavramlara dönüştürerek düşünce aracı haline getirir. Sezgi ve kavramlar tüm bilginin öğelerini oluştururlar; ne kavramlar sezgi olmaksızın, ne de sezgi kavramlar olmaksızın bir bilgi verebilirler. Sezgiyi zihnin bilgiyi kavraması olarak gören Descartes'in anlayışı ile onun duyulara ait bilginin imkânını sağladığını belirten

Kant'ın görüşü dışında, Henri Bergson (1859-1941) tarafından şekillendirilen bir metafizik sezgi anlayışı vardır. Hayat felsefesinin en önemli temsilcilerinden biri olan Bergson'a göre bilimsel bilgiden başka bir de felsefi bilgi vardır. Zekânın bilimsel bilgiyi oluşturması gibi, sezgi de felsefenin yöntemi olarak metafizik bilgiyi sağlayacaktır. Bergson'un felsefesinde amaç hayatı anlamaktır. Bunun akıl ve bilim ile gerçekleştirilmesinin mümkün olamayacağı; ancak zihinden ayrı içsel bir bilgi aracı kabul ettiği sezgiyle hayatın özünün keşfedilebileceği sonucuna varmıştır (2,6).

Bilim fiziki evrene ait olay ve olguları bilimsel yöntemlere dayalı olarak araştırma, neden sonuç ilişkilerini bulmaya çalışma gayreti olarak tanımlanabilir. Bilimsel yöntem bu hedef doğrultusunda izlenen yoldur. Her ne

kadar farklı bilim dallarında kendilerine özgü bilimsel yöntemler kullanılsa da, genel bazı ortak noktalar bilimsel yöntemlerin temelini oluşturur. Psikiyatri bilimi, tıbbın bir alanı olarak şu anda özelleşmiş yöntemlere sahip olmadığı için, ilgilendiği bazı konuları tanımlamakta zorlanmaktadır. Konu felsefe ve bilim ilişkisi açısından ele alındığında, her ikisinin de amacının insanı, evreni ve olguları araştırma, anlama ve açıklama çabası olduğunu söyleyebiliriz. Aralarındaki temel fark, felsefenin akıl yürütme, mantıksal çözümleme ve sezgiyi; bilimin, bunlarla beraber, daha çok gözlem ve deney yöntemini kullanmasıdır. Hastalık, anlamaya çalıştığımız doğal olgu (1) ise şayet, tüm bu yöntemler hastalıkları daha iyi bilmemize yardımcı olabilir.

KAYNAKLAR

1. Soria S. Yeni Kraepelinci paradigma bunalım belirtileri gösteriyor mu? Turk Psikiyatri Derg 2012; 2:117-129.
2. Öktem Ü. Descartes, Kant, Bergson ve Husserl'de sezgi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 2000; 40:159-2. 188.
3. <http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/013.pdf>. Erişim tarihi: Eylül 04, 2012.
4. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.50462cb324c6b1.09627497. Erişim tarihi: Eylül 04, 2012.
5. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Sezgi>. Erişim tarihi: Eylül 04, 2012.
6. Köz İ. Sezgi'nin bilgedeki yeri ve önemi. Felsefe Dünyası 2004; 40: 41-47.